

آموزش المپیک در مدارس

مریم جعفری
دانشجوی کارشناسی ارشد

کلیدواژه‌ها: آموزش المپیک، آکادمی‌های
ملی المپیک، برنامه درسی مدارس.

مقدمه

«المپیک فلسفه‌ای از زندگی است، که صفات جسمانی، ارادی و فکری را در هم آمیخته و تعالی می‌بخشد. المپیزم با در آمیختن ورزش از یک سو و فرهنگ و آموزش از سوی دیگر، روشی را در زندگی شکل می‌دهد که بر پایه لذت بردن از تلاش، ارزش‌های آموزشی و احترام به اصول اخلاقی جهانی استوار است.»^۱

با نگاهی به نظام آموزشی برخی از کشورها هم‌چون آلمان، انگلیس، سنگاپور، چین و ... در می‌یابیم که موضوع آموزش المپیک به عنوان بخشی از برنامه تربیت‌بدنی در مدارس گنجانده شده است و دانش‌آموزان در حین بازی و انجام فعالیت‌های ورزشی، با مفاهیمی هم‌چون روحیه دوستانه، احترام متقابل، برتری‌جویی، صلح، عدالت، بازی جوانمردانه، نشاط در تلاش و ... آشنا می‌شوند

آموزش و پرورش کودکان و نوجوانان که آینده‌سازان کشور هستند، همواره یکی از دغدغه‌های مسئولین بوده است. یکی از روش‌هایی که به کمک آن می‌توان به این هدف مهم دست یافت، ورزش است. صاحب‌نظران علمی و مردم‌عادی، ورزش را یکی از ابعاد مهم زندگی انسان و درس تربیت‌بدنی را مکمل برنامه آموزشی رسمی می‌دانند. در این‌جا منظور از ورزش، تنها انجام فعالیت‌های بدنی نیست، بلکه انتظار می‌رود در کنار پرورش جسم، روح و ذهن فرد نیز تکامل یابد.

منشور المپیک (۲۰۰۷) به شکلی روشن، رابطه میان فلسفه المپیک و فرهنگ و آموزش را بیان کرده است:

و آن را تجربه می‌کنند.

در مدارس ما، مفاهیم تربیتی المپیزم در قالب برنامه‌های تربیت‌بدنی گنجانده نشده، و درس ورزش جایگاه مناسب خود را در بین مسئولان، معلمان و دانش‌آموزان پیدا نکرده است. هدف از این مقاله بیان وضعیت آموزش المپیک در کشور و ارائه راهکارها برای بسط و گسترش ارزش‌ها و آرمان‌های المپیک است.

برنامه کمیته بین‌المللی المپیک، به منظور اشاعه ارزش‌های المپیک در بین کودکان و نوجوانان

هدف «بارون پیردو کوبرتن»، احیاگر بازی‌های نوین المپیک از بازی‌های المپیک، ایجاد فرصت و هدفی برای جوانان سراسر دنیا است که هر چهار سال یکبار برای رقابت گرد هم آیند تا دستاوردهای شخصی خود را به نمایش بگذارند در طول این چهار سال، آن‌ها با پشتکار به تمرین و تکرار می‌پردازند تا با هماهنگی روش زندگی با ورزش، خود را برای این بازی‌ها آماده کنند. بنابراین کوبرتن بیش از رویدادها به زمان قبل از بازی‌های المپیک اهمیت می‌داد.

المپیزم فلسفه اجتماعی است که بر نقش ورزش در توسعه جهانی، فهم و ادراک بین‌المللی، هم‌زیستی مسالمت‌آمیز و آموزش اخلاقی و اجتماعی تأکید دارد.

امروزه بیشتر کودکان و نوجوانان به جای انجام ورزش و فعالیت‌های بدنی، به بازی‌های رایانه‌ای و بدون تحرک روی آورده‌اند که این سرگرمی‌ها آن‌ها را با خطر جدی چاقی، عدم تحرک و ... روبه‌رو می‌کند. در حال حاضر یکی از مهم‌ترین اهداف کمیته بین‌المللی المپیک (IOC) توسعه المپیزم در بین کودکان و نوجوانان در جهان است در همین راستا IOC با تدوین استراتژی نوجوانان جهان، برنامه‌های مختلفی در دست اقدام دارد. از ابتکارات IOC برای تشویق کودکان و نوجوانان به انجام ورزش و گسترش ارزش‌های المپیک، بازی‌های المپیک نوجوانان و برنامه آموزشی ارزش‌های المپیک (OVEP) است.

اولین دوره بازی‌های المپیک تابستانی نوجوانان در کشور سنگاپور برگزار شد که مورد استقبال نوجوانان جهان قرار گرفت

و اولین بازی‌های المپیک زمستانی نیز قرار است در سال ۲۰۱۲ در اینسبراک برگزار شود. ارزش‌های المپیک و اندیشه

المپیک، ورزش مدرسه زندگی است را منعکس می‌کند و هدف کوبرتن نیز در زمان احیای بازی‌های المپیک، چیزی جز این نبود.

برنامه آموزشی ارزش‌های المپیک که توسط خانم «دایانا بیندر کانادایی» نگاشته شده است، به عنوان منبع، کلیه معلمان تربیت‌بدنی و ورزش را که علاقه‌مند به اشاعه ارزش‌های المپیک در کلاس خویش هستند، از هر نژاد، مذهب و فرهنگ مورد خطاب قرار می‌دهد. این برنامه آن‌ها را تشویق می‌کند تا نمادهای المپیک را در فعالیت‌های انگیزشی تعاملی به کار برند. این برنامه، جهانی بودن جنبش المپیک را با ارائه ابزارهای آموزشی قابل استفاده در سراسر دنیا در نظر گرفته است.

نقش آکادمی‌های ملی المپیک در گسترش نهضت المپیک

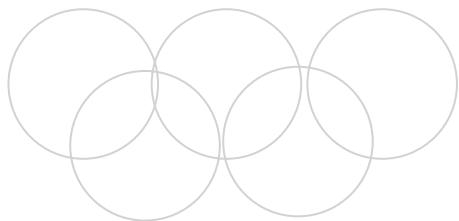
آموزش المپیک، شکل‌های زیادی دارد. تاریخچه گسترش آموزش المپیک دست کم به افتتاح بازی‌های المپیک مدرن و نیز بنیانگذار آن، پیردو کوبرتن فرانسوی بر می‌گردد. به هر حال، هدف آموزشی و تفکری که در پس آن چه کوبرتن در نظر داشت از طریق بازی‌های المپیک مدرن به دست آورد، ریشه در تاریخ آموزشی المپیک دارد.

در تاریخ آموزش المپیک، جنبش بازی‌های المپیک گسترش و نگرانی‌های زیادی را به وجود آورده است، اما آموزش همواره در متن المپیزم و به شکل مجرای کوچکی باقی مانده است. آن چه به نظر می‌رسد بیشتر نادیده گرفته شده است، پیام آموزشی المپیزم در محتوای کنونی تربیت‌بدنی مدارس، برنامه‌های فوق‌العاده و سازمان‌دهی شده باشگاه‌های ورزشی و ورزش نوجوانان امروزی است. آموزش المپیک در دهه‌های اخیر و اولین دهه قرن بیست و یکم، بر فضایل اجتماعی و ارزش‌های اخلاقی موجود در فعالیت‌های ورزشی و بر دیگر محیط‌های زندگی کودکان و نوجوانان تأکید دارد. این ارزش‌ها و فضایل باید به وسیله تدریس و یادگیری، از طریق ورزش و فعالیت جسمانی در موقعیت‌های قهرمانی به دست آید که شامل تلاش دو حریف یا بیش از دو نفر برای بهترین عملکرد شخصی با به مبارزه طلبیدن یکدیگر به روح رقابت، احترام به قوانین بازی جوانمردانه ضمن احترام متقابل به حریف به عنوان یک همراه اجتماعی، تلاش برای رسیدن به فیزیک بدنی مناسب، بازده روحی و اجتماعی کاملاً متعادل و متناسب می‌باشد.

در گسترش آموزش المپیک به عنوان اساس آموزش ورزش (تئوری) و اساس تدریس تربیت‌بدنی (عملی)، مفاهیم متفاوت آموزشی در قالب اهداف آموزشی، نتایج و روش‌های تدریس متفاوت به منظور هدایت آموزش المپیک ظاهر می‌شود که برخی از آن‌ها در بخش تئوری عملی با هم اتفاق می‌افتد. تدریس و ارسال پیام آموزش المپیک نیازمند اجرای برنامه‌های متفاوتی است که در سطح بین‌المللی توسط بسیاری از آکادمی‌های المپیک برگزار شد

و وظیفه آکادمی‌های ملی المپیک، ترویج اندیشه المپیک و

المپیزم با در آمیختن ورزش از یک سو و فرهنگ و آموزش از سوی دیگر، روشی را در زندگی شکل می‌دهد که بر پایه لذت بردن از تلاش، ارزش‌های آموزشی و احترام به اصول اخلاقی جهانی استوار است

وظیفه آکادمی های ملی المپیک، ترویج اندیشه المپیک و آرمان های المپیک در خلال برپایی فعالیت های گوناگون است

آرمان های المپیک در خلال برپایی فعالیت های گوناگون است. در روند رو به رشد «آموزش المپیک» به ویژه از زمان کنگره صد ساله المپیک پاریس (سال ۱۹۹۴)، IOC سازمان های زیر مجموعه آن، کمیته های ملی المپیک و آکادمی های ملی المپیک با اجرای طرح ها و رویدادهای متعدد به منظور گسترش آموزش المپیک به ویژه برای نوجوانان تلاش های بسیاری کردند. به عنوان بخش مهم این مورد، دوره های آموزشی ویژه معلمان و مربیان به منظور پیشرفت آموزش المپیک در بسیاری از مؤسسات آموزش عالی هر پنج قاره جهان گسترش یافت که شامل ابتکارات آموزشی بیشتر مطابق با معیار جهانی هم در IOA مستقر در المپیا و هم سطوح ملی و منطقه ای در بسیاری از کشورهای سراسر دنیا از شرق تا غرب و شمال تا جنوب بود.

هم اکنون بیش از ۱۴۰ آکادمی المپیک در سراسر دنیا وجود دارد. در واقع هدف از تاسیس آکادمی های ملی المپیک اجرای برنامه های مختلف اعم از برنامه های آموزشی، هنری و فرهنگی به منظور گسترش نهضت المپیک در کشورهاست.

در کشور ما در ادوار گذشته، به همت کمیته ملی المپیک، طرح بسیار آموزش المپیک در برخی از شهرها اجرا شد و مورد استقبال کودکان، نوجوانان، والدین و ... قرار گرفت. پس از تاسیس آکادمی ملی المپیک و پارالمپیک در سال ۱۳۸۱ برگزاری این برنامه به آکادمی سپرده شد. آکادمی ملی المپیک و پارالمپیک نیز با برگزاری تور یک روزه آکادمی، افرادی را در گروه سنی و سطوح مختلف (دانش آموزان ابتدایی، راهنمایی، دبیرستان و دانشجویان دانشگاه ها، اساتید، هنرمندان و ...) آموزش داد.

هدف از تاسیس آکادمی ملی المپیک و پارالمپیک بنا بر اساس نامه آن به شرح زیر می باشد:

- تبیین و ترویج اصول و اهداف نهضت المپیزم و آشنا کردن جامعه با آرمان ها و اهداف بازی های المپیک
- مطالعه و پژوهش و بهره گیری از علوم ورزشی به منظور رشد و توسعه و ارتقای

● فراهم سازی تسهیلات و ارائه خدمات آموزشی، پژوهشی، فرهنگی و ورزش همبستگی در سطوح ملی، منطقه ای، بین المللی و کشورهای اسلامی

برخی از فعالیت های آموزشی، فرهنگی و هنری اجرا شده آکادمی در زمینه گسترش آموزش المپیک به شرح زیر است:

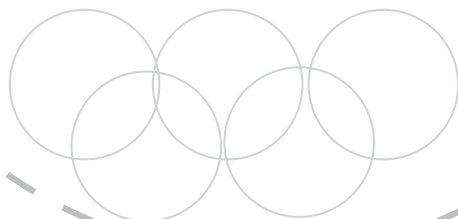
- * برگزاری مسابقات هنر، ورزش و المپیک
- * مسابقه المپیک و موسیقی
- * مسابقه نقاشی و ادبیات ورزشی
- * برگزاری تورهای یک روزه آکادمی
- * همایش هایی با موضوع آموزش المپیک
- * کتابچه آرمان های المپیک

آموزش المپیک در برنامه درسی مدارس

نیاز به راستی این فعالیت ها، پاسخگوی آموزشی نسل نوجوان و جوان کشور ما نیست و لازم است مسئولان امر به منظور گنجانیدن ارزش ها و آرمان های المپیک در برنامه درس تربیت بدنی، اقدام نمایند. در اینجا پیشنهاد این است که فعالیت های تربیت بدنی باید به شکل «تمرین هایی» دیده شوند که

از مقایسه ارزش‌های المپیک با ارزش‌های تأکید شده در فرهنگ و سنت ایران زمین، درمی‌یابیم که این‌ها ارزش‌هایی هستند که در فرهنگ ما هم همواره بر آن‌ها تأکید شده است

موج جدیدی در ارزیابی تدریس ارزش‌ها و اصول آموزش المپیک به دانش‌آموزان، به مناسبت بازی‌های المپیک ۲۰۰۸ در چین به چشم‌می‌خورد.

در این مورد به عنوان بخشی از یک طرح اجرایی، برنامه درسی المپیک دایانا بیندر، با عنوان «در زندگی یک قهرمان باشید» در شش مدرسه ابتدایی هنگ‌کنگ به اجرا درآمد. هدف این مطالعه، اجرای مفهوم المپیزم (تعادل ذهن و جسم، خود ارتقایی از طریق شرکت در ورزش، بازی جوانمردانه، دوستی، صلح و اراده بین‌المللی) در قالب مدرسه و بررسی تأثیر یک برنامه آموزش المپیک هشت روزه مبتنی بر ارزش‌ها در مدارس ابتدایی منتخب هنگ‌کنگ بود. از هر مدرسه سه کلاس انتخاب شدند: گروه کنترل، گروه کلاسی و گروه باشگاهی (تعداد ۵۸۳). گروه کلاسی دانش المپیک را کسب کرد. گروه باشگاهی دانش المپیک را از طریق فعالیت‌های جسمانی به دست آورد. «پرسش‌نامه المپیک تلما»^۳ [۲۰۰۲] در قالب یک پیش‌آزمون قبل از اقدام و به شکل پس‌آزمون بعد از هشت هفته تهیه شد. هر دو گروه به طور چشمگیری در دانش المپیک پس از آزمون، نسبت به گروه کنترل نمره بالاتری گرفتند.

مفهوم آموزش المپیک، یعنی آموزش ارزش‌هایی که در ورزش و یا از طریق آن به دست می‌آید و با هدف بهبود روش زندگی ورزشی، اجتماعی، اخلاقی و معنوی هر روزه، فضای ورزشی زنده را با فرهنگ روزانه پیوند می‌دهد. بنابراین آموزش المپیک صرفاً تکلیفی برای مدارس و درس‌های تربیت‌بدنی نیست، بلکه محدوده زندگی کودکان در مدرسه را با محدوده زندگی آنان در خارج از مدرسه به هم مربوط می‌کند، زیرا در طول آن نیز کودکان تحرک دارند، مشغول ورزش هستند، با مسائل اجتماعی روبه‌رو می‌گردند و با چالش‌های معنوی در زمینه استانداردها و ارزش‌ها سروکار دارند. امروزه، آموزش المپیک به عنوان آموزش ارزش در مدارس، در قالب یک تکلیف میان رشته‌ای ورزش مدرسه دیده می‌شود.

سازگاری ارزش‌های المپیک، با ارزش‌های سنتی و فرهنگی

ارزش‌های المپیک، با همه فرهنگ‌ها، مذاهب و سنت‌ها سازگار هستند

این ارزش‌ها عبارت‌اند از:

* بازی جوانمردانه

* تعادل بین جسم، روح و ذهن

* نشاط در تلاش

* احترام متقابل

* برتری جویی

از مقایسه این ارزش‌ها با ارزش‌های تأکید شده در فرهنگ و سنت ایران زمین، درمی‌یابیم که این‌ها ارزش‌هایی هستند که در فرهنگ ما هم همواره بر آن‌ها تأکید شده است، اما متأسفانه در حال کم‌رنگ شدن هستند. احترام متقابل و بازی جوانمردانه، تعادل بین جسم، روح و ذهن از مواردی است که

به مفهوم

گسترش تعالی

بشری و فضائل

اخلاقی و پروراندن

کیفیت‌های شخصیتی است

که باعث می‌شود فرد اخلاقی عمل نماید.

پری به این نتیجه می‌رسد «تمرین ورزش، ضمن آگاهی از انسان‌شناختی فلسفی المپیزم، زمینه‌ای را به معلمان تربیت‌بدنی به منظور دستیابی به برخی از اهداف مهم آموزش معنوی پیشنهاد می‌نماید».

تحقیقات بسیار محدودی در مورد آموزش المپیک در ایران انجام شده است. این تحقیقات حاکی از این است که افراد در سطوح مختلف اعم از دانش‌آموزان، دانشجویان دانشگاه‌ها، اساتید و سایر اقشار جامعه، تقریباً هیچ گونه اطلاعی از ابعاد معنوی المپیک و ارزش‌های المپیک که همان ارزش‌های موجود در زندگی واقعی هستند و ... ندارند. بدین منظور کار را بایستی از سیستم‌های آموزشی مدارس آغاز کرد. این امر لزوم اشاعه آموزش المپیک در مدارس را مورد تأکید قرار می‌دهد و برای تحقق این مهم همکاری نهادهای ذربط آن‌ها شامل وزارت آموزش و پرورش، سازمان تربیت‌بدنی، صدا و سیما و فدراسیون ورزش همگانی ضروری است. از آن‌جا که معلمان تربیت‌بدنی نیز اطلاع چندانی از جنبش المپیک ندارند، با اجرای طرح OVEP بایستی ابتدا دوره‌های آموزشی برای ارتقای سطح دانش معلمان و مربیان برگزار شود.

«دایانا بیندر» بر این باور است که اصول یادگیری شامل سه مورد است:

۱. یادگیری یک عمل فعال است، نه غیر فعال. مراحل یادگیری شامل نوشتن، مباحثه، فعالیت‌های خلاقانه شامل: هنر، نمایش، موسیقی و یا حرکت‌های فیزیکی مانند: ورزش و تربیت‌بدنی است.

۲. افراد به روش‌های گوناگون یاد می‌گیرند. برخی از طریق خواندن بهتر یاد می‌گیرند، برخی با گوش دادن و برخی با ساختن چیزی یا تحرک یاد می‌گیرند.

۳. یادگیری هم انفرادی و هم مشارکتی است. برخی از افراد انفرادی بهتر کار می‌کنند، اما برای یادگیری و تمرین روحیه همکاری لازم است افراد با یکدیگر کار کنند. برای مثال در کنار ارزیابی تعلیم و تربیت معلمان تربیت‌بدنی،

حتی در ورزش‌های ملی و بومی ما هم چون کشتی و ورزش‌های زورخانه‌ای نیز به چشم می‌خورد. از این رو با تدریس این ارزش‌ها در خلال برنامه‌ی درسی مدارس که شامل همه‌ی دروس تاریخ، ادبیات، ریاضی و ... می‌شود، ارزش‌های اجتماعی نیز در بین کودکان و نوجوانان گسترش می‌یابد.

رویکردهای تدریس آموزش المپیک در مدارس

* رویکرد دانش‌محور (ارائه‌ی اطلاعات در مورد بازی‌ها، نمادها، ارزش‌ها و آرمان‌های المپیک از طریق کتب‌درسی، بروشورها، راهنماها و...)

* رویکرد تجربه‌محور (در حین بازی و مسابقه، دانش‌آموزان با ارزش‌های المپیک هم‌چون بازی جوانمردانه، احترام متقابل و عدالت‌آشنایی‌شوند).

* رویکرد قابلیت‌جسمانی محور (پیشرفت در یادگیری و تلاش برای کمال در ورزش که اساس توسعه‌ی ارزش‌های اجتماعی است. «آموزش المپیک به عنوان یک مفهوم توانایی ورزشی - آموزشی درک شود که به سؤالات احساسی و ارزش‌ها مربوط می‌شود. این ترکیبی از موفقیت آموزشی و آموزش اجتماعی است».

رویکرد زندگی واقعی محور (در این روش، تجربه هر روزه ورزشی و اجتماعی - فرهنگی، به تدریس ارزش‌ها و آرمان‌های المپیک مربوط می‌گردد).

مقدمات فعال‌سازی المپیک در مدارس

از آن‌جا که اطلاعات محدودی در خصوص آموزش المپیک در کشور وجود دارد، برنامه‌ریزی و انجام فعالیت‌های زیر در اولویت کار قرار می‌گیرد که هدف از این فعالیت‌ها آشنایی با جنبش المپیک و تقویت رابطه‌ی دوستانه، احترام متقابل، بازی جوانمردانه و عزت نفس است:

■ تهیه و تدوین کتابچه و یا بروشوری با موضوع بازی‌های المپیک باستان. تأکید بر ارائه‌ی اطلاعاتی کلی و خلاصه درباره‌ی زمان، رشته‌ها، ویژگی، شرایط، قهرمانان، جوایز، استادیوم‌ها و جنبه‌های هنری، فرهنگی و آموزشی بازی‌های المپیک باستان است

■ تهیه بروشورهایی برای معرفی جنبش المپیک

■ برگزاری هفته‌ی المپیک در مدارس و اجرای فعالیت‌های مختلف ورزشی در طول این هفته. این برنامه‌ها می‌تواند شامل بازدید از موزه المپیک و آشنایی با نمادهای المپیک موجود در موزه، دعوت از یک قهرمان المپیک به منظور در میان گذاشتن تجربیات و احساسات وی در بازی‌های المپیک، برگزاری ورزش‌های گروهی هم‌چون والیبال، بسکتبال، فوتبال، دو و برگزاری مسابقات مختلف هم‌چون نقاشی، داستان نویسی، شعر، کتابخوانی و... باشد.

■ برگزاری مسابقات المپیاد بین هر دو یا سه مدرسه. اجرای

مراسم افتتاحیه مانند مراسم افتتاحیه بازی‌های المپیک (رژه، مشعل، پرچم، قسم و ...) و سپس انجام مسابقات در رشته‌های مختلف ورزشی و در پایان تعیین و تشویق افراد برنده و اهدای گواهینامه و مدال

■ تهیه و یا ترجمه فیلم‌هایی در این باره و نمایش به دانش‌آموزان

■ تربیت کارشناسان و مربیان تربیت‌بدنی، به منظور انتقال این ارزش‌ها به دانش‌آموزان

نتیجه‌گیری

با وجود فعالیت‌های خوبی که تا به حال در زمینه آموزش المپیک به همت کمیته و آکادمی ملی المپیک در ایران انجام شده است، تحقیقات و بررسی‌ها نشان می‌دهد که مردم از ابعاد فرهنگی، آموزشی و معنوی بازی‌ها، ارزش‌ها و ویژگی‌های المپیک در ایران آگاهی ندارند و تنها به جنبه ورزشی آن توجه می‌کنند. علت این امر نبودن منابع مشخص اطلاع‌رسانی به زبان فارسی، آشنا نبودن کودکان و بی‌توجهی صدا و سیما به ابعاد اخلاقی بازی‌های المپیک است.

یادگیری برای زندگی و یادگیری در سراسر زندگی، فقط به مدارس و معلمان محدود نمی‌شود. البته آموزش و یادگیری در مدارس، قسمت‌های مهمی از آموزش المپیزم است، اما هنگامی که این موضوعات در ورزش مدارس و فعالیت‌های جسمانی در درس‌های تربیت‌بدنی گنجانده می‌شود، توسط تجربه‌های فردی بد و خوب، در سراسر زندگی گسترش می‌یابد.

هر چند تا رسیدن به استاندارد برخی از کشورها در زمینه تجربه و به کارگیری ارزش‌های المپیک، راه بسیار طولانی در پیش روست، امید است با تلاش و برنامه‌ریزی مسئولین امر شاهد پویایی این برنامه در ایران باشیم.

پی‌نوشت

۱. اصل اساسی ۱ ص ۱۱.

2. Coubertin

3. Telema

منابع

1. International Olympic Committee. (2007). Olympic Charter. Lausanne: IOC.

2. Muller, Norbert. (2004). Olympic education: university lecture on the olympics. Barcelona: Center d'Estudis Olimpics UAB. International chair in Olympism (IOC - UAB). [Date of consulted: 14/ 10/ 04].

3. Naul, R. 2008. Olympic Education, Meyer & Meyer sport

4. Binder, D. L. (1995). Fair play for Kids: A handbook of activities for teaching fair play. Ottawa: Fair play Canada.

5. Binder, D. L. (2000). Be a champion in life: International teachers resource book. Athens: Foundation of Olympic and Sport Education.

۶. غفوری، فرزاد (۱۳۸۵). طرح پژوهشی بررسی نگرش دانشجویان نسبت به جنبش المپیک و مطالعه روش‌های آموزش المپیک در دانشگاهها.